
NEŠTO ČUDNO

KINGZLI EJMIS

S engleskog preveo Uroš Vasiljević

Nešto čudno se dešavalo svakog dana. Nekada bi se to dešavalo ujutro, dok su dvojica muškaraca beležila rezultate očitavanja i osmatranja a dve žene bile zauzete kućnim poslovima: velika lica dolazila su ujutro. Ili, kao što se desilo sa malim licima i plamenovima u boji, čudna stvar bi se dogodila popodne, usred Brunovog programa opravki i Klovisovog javljanja Bazi, Lijinog obilaska vrta i Majrinog rada na njenoj priči. Veče je često prolazilo bez uznemiravanja, za razliku od noći.

Svi su razumeli da obični pojmovi za vreme nemaju značaj za ljude zatvorene na neodređen rok, kao što su to bili oni, u nepomičnu čeličnu sferu koja se nalazi u delu svemira toliko praznom da svetlu najbliže zvezde treba nekoliko stotina godina da dopre do njih. Ipak, u Pravidima službe, koja je sastavila Baza, preporučivalo se da usvoje dvadesetčetvorčasovnu vremensku jedinicu, kao što je bilo pravilo na Zemlji koju nisu videli mesecima. Ovaj raspored im je odgovarao: činilo se da njihov rad, rasonoda i odmor prirodno padaju u periode koji su im bili dati. Jedini izvor napetosti bila je perspektiva obavljanja istih rutinskih delatnosti godinu za godinom, dalje u budućnost nego što je njihov pogled dosezao.

Bruno je pomenuo ovo Klovisu posle jednog jutra provedenog u popravljaju kvara na analizatoru spektra koji su koristili za ispitivanje i klasifikovanje bližih zvezda. Sedeli su na glavnom osmatračkom mestu u dnevnoj sobi, pili podnevni koktel i čekali da im se žene pridruže.

“Rekao bih da smo se pokazali izuzetno dobro”, rekao je Klovis odgovarajući na Brunovo pitanje. “Možda isuviše dobro.”

Bruno uspravi svoju pogrbljenu, debelu priliku. “Kako to misliš?”

“Možda time škodimo izgledima da nas odmene.”

“Baza nikad nije rekla ni reč o našoj odmeni.”

“Tačno. Treba da nađu osoblje za pola miliona stanica, pa će proći mnogo vremena pre nego što se pozabave ovom, gde sve radi kao podmazano. Ti i ja smo savršeni tim, ti imaš Liju a ja Majri, a i one se slažu — uopšte nema nekog pravog sukoba. Stoga nema razloga za odmenu.”

Majri je čula sve ovo dok je postavljala sto u niši. Pitala se kako je moguće da Klovis ne zna da Bruno želi da ima nju umesto Lije, ili možda nju uz Liju. Ako Klovis to zna i zadirkuje Bruna, onda je to glupost, jer Bruno nije prijatan čovek. A i ne bi bilo prijatno da je ima on, širokog vrata i bledog, debelog lica: potpuno je drugačiji od Klovisa, koji nije viši, ali čije su pravo, čvrsto telo i meka koža tako prijatni. On ne ume da razmišlja kao Bruno, ali, s druge strane, mnoge stvari o kojima Bruno razmišlja nisu prijatne. Ona nasu sebi piće i priđe im.

Bruno je upravo rekao nešto o tome kako je šteta što ne mogu da krivotvore svoj izveštaj o posadi tako što bi izmislili nekoliko svađa, a Klovis se odmah složio da je to nemoguće. Poljubila ga je i sela pored njega. “Šta misliš o mogućnosti da nas odmene?” upita je on.

“Nikada ne razmišljam o tome.”

“Baš tako”, reče Bruno, smešeći se. “Ovde ti ide veoma dobro. Prilično dobro, u svakom slučaju.”

“Na šta ciljaš?” upita ga Klovis, smešeći se na drugačiji način.

“Zar se ne slažete da ovo nije baš potpun život? Za bilo koga od nas. Meni bi, barem, prijala promena. Drugačiji posao, nešto gde se ne baviš testiranjem, korišćenjem i popravljanjem aparata. Stvarno se čini da mnogo toga treba da popravljamo, zar ne? Onaj analizator se kviri skoro svaki dan. Pa ipak...”

Glas mu polako zamuknu, a on pogleda kroz okno, kao da želi da se uveri da se iza njega prostire samo poznati zvezdani pejzaž svetlećih tačkica i mrlja.

“Pa ipak šta?” upita Klovis, ovog puta razdražljivo.

“Samo smatram da bi stvarno trebalo da smo zahvalni što imamo mnogo toga da radimo. Tu su rutinske delatnosti, treba se brinuti o voću i povrću, i Majrina priča... Uzgred, kako ona napreduje? Zar nećeš da nam pročitaš neki deo? Možda večeras?”

“Neću dok ne završim, ako nemaš ništa protiv.”

“Zapravo, imam. Deo naše dužnosti je da zabavljamo jedni druge. A i mene lično ona veoma zanima.”

“Zašto?”

“Zato što si ti zanimljiva devojka. Žive smeđe oči i zdrava sjajna koža — kako ti to uspeva posle sveg ovog vremena u svemiru? A imaš i više energije nego bilo ko od nas.”

Majri ne reče ništa. Bruno je umeo da kaže stvari na koje nije bilo odgovora.

“O čemu se radi u toj tvojoj priči?” nastavi on. “Barem to možeš da nam kažeš.”

“Rekla sam vam. Radi se o normalnom životu. Životu na Zemlji pre nego što su nastale svemirske stanice, mnogo raznih ljudi radi razne stvari, ne kao ovo ...”

“To je normalan život, je l’ tako, kad razni ljudi rade razne stvari? Jedva čekam da čujem koje su to stvari. Ko je glavni junak, Majri? Naš dragi Klovis?”

Majri položi ruku na Klovisovo rame. “Nemoj više, Bruno, molim te. Daj da se vratimo na ono što si rekao o rutinskim delatnostima. Ne razumem zašto si izostavio najvažniji deo, onaj kojim se najviše i bavimo.”

“A, čudna dešavanja.” Bruno pognu glavu, što je bio njegov karakterističan gest, napola smeh a napola nervozan grč. “I sati koje provedemo razgovarajući o njima. O, da. Kako sam mogao da propustim da pomenem sve to?”

“Ako imaš imalo razuma, i dalje to nećeš pominjati“, obrecnu se Klovis. “Svima nam je dosta toga.”

375 “Možda je tebi, ali meni nije. Ja želim o tome da razgovaram. Kao i Majri, zar ne, Majri?”

“Da, smatram da je došlo vreme da ponovo pokušamo da pronađemo nekakav obrazac u svemu tome”, reče Majri. U ovom slučaju Bruno nije bio prijatan, ali je bio u pravu.

“O, samo ne opet.” Bruno skoči od stola i priđe stolu sa pićem. “A, zdravo, Lija”, reče on visokoj, mršavoj plavuši koja je upravo ušla noseći poslužavnik sa hladnim jelima. “Doneću ti piće. Bruno i Majri počinju da se bave filozofijom — traže obrasce. Šta ti misliš? Kazaću vam šta ja mislim. Mislim da već činimo dovoljno. Mislim da su obrasci posao Baze.”

“Možemo to učiniti i našim poslom”, reče Bruno. “Slažeš li se, Lija?”

“Naravno”, reče Lija dubokim glasom, za koji se Majri činilo da u svom zvuku nosi mnogo više čvrstine i individualnosti nego bilo koje reči ili postupci njegove vlasnice.

“Dobro. Ti možeš da ostaneš po strani svega ovoga, Klovis. Polazimo od činjenice da ono što vidimo i čujemo ne moraju biti priviđenja, mada je i to moguće.”

“Barem od toga da su to priviđenja koja bi se mogla ukazivati svakom ljudskom biću, da nisu ograničena na nas, kao što znamo iz izveštaja Baze o onome što se dešava drugim stanicama.”

“Tačno, Majri. Bilo kako bilo, radilo se o iluzijama ili ne, ka nama ih upravlja neki inteligentan um sa nekim ciljem.”

“To ne znamo”, usprotivi se Majri. “Možda su to prirodni fenomeni, ili nus-proizvod aktivnosti nekog inteligentnog uma koja nije uperena ka nama.”

“Opet tačno, ali hajde da te manje verovatne mogućnosti ostavimo za kasnije. Pogledajmo sada, kao primer, prošlonedeljna čudna dešavanja. Doneću dnevnik da ne bi bilo nesporazuma.”

“Želim da prestaneš sa tim”, reče Klovis kad je Bruno izašao u sobu sa aparatima. “To je traćenje vremena.”

“Vreme je jedina stvar u kojoj ne oskudevamo.”

“Ja ne oskudevam ni u čemu”, reče on, dodirujući joj butinu. “Pođi nakratko sa mnom.”

“Kasnije.”

“Lija uvek ide sa Brunom kad je on pozove.”

“O da, ali to je moj izbor”, reče Lija. “Ona sada ne želi. Sačekaj dok se ne bude zaželela.”

“Ne volim čekanje.”

“Čekanje može stvari da učini boljim.”

“Evo”, reče Bruno oštro, vraćajući se. “Dakle... Ponedeljak. *Za nekoliko sekundi sferu je obavila debela smečkasta vlažna supstanca za koju je testiranjem utvrđeno da je i nepropustljiva i beskrajno debela. Osoblju se nijedan postupak nije činio izvodljivim. Posle tri časa i jedanaest minuta supstanca je nestala. Ovaj izraz beskrajno debela jeste ono što je zanimljivo. To mora da je bila iluzija, inače bi se nešto dogodilo sa svim drugim stanicama u isto vreme, da ne spominjemo zvezde i planete. Znači, potpuno ili delimično priviđenje. Slažete li se?*”

“*Utorak. Metalni predmet veličine slične sferinoj približava se putanjom koja će dovesti do sudara brzinom od 500 kilometara u sekundi. Ne postoje protivmere. Predmet se iznenada pojavio na daljini od 35 miliona kilometara i iznenada nestao na 1.500 kilometara od sfere. Šta ćemo sa ovim?*”

“Imali smo to i ranije”, dodade Lija. “Samo što je ovom trebalo najduže da se približi, a i prišao je najbliže pre nego što je nestao.”

“Nerazumljiva pojava ili priviđenje”, predloži Majri.

“Da, mislim da je to u ovom trenutku najviše što možemo da kažemo. Sreda: *veoma beznačajna stvar, nije vredna rasprave. Biće naizgled u celosti sačinjeno od kostiju približilo se glavnom oknu i pokretima pozivalo. Ko god da ovo radi, mora da mu ponestaje ideja. Četvrtak. Sva tela izvan sfere su iznenada postala nevidljiva za sve instrumente; ponovo su postala vidljiva istovremeno dva časa kasnije. Čini mi se da se prisećam da ni to nije novo. Priviđenje? Dobro. Petak. Bića nalik zemaljskim reptilima prekrila su sferu boreći se neprekidno i jedući jedni drugima delove tela. Glasni zvuci, šuštanje i klizanje. Barem su zvuci morali da budu priviđenje,*

pošto napolju nema vazduha, a ja nikad nisam čuo za reptile koji ne dišu. Ista stvar važi i za jučerašnju predstavu. *Ljudski krici bola i krajnje zapanjenosti približavaju se i udaljavaju. Nema vizuelnih ili drugih pratećih pojava.*” Zastade i pređe pogledom preko njih. “Pa? Nameću li se neke zajedničke tačke?”

“Ne”, reče Klovis, sipajući sebi salatu, jer su sada sedeli za stolom za ručavanje. “I izazivam bilo koji ljudski mozak da ih izmisli. Sve je to nepovezano.”

“Naprotiv, sledeći događaj — današnji, kada se bude desio — mogao bi nedvosmisleno da otkrije postojanje obrasca.”

“Ono na šta se treba usredsrediti”, reče Majri, “jeste predmet koji se približavao. Zašto je nestao pre nego što je udario u sferu?”

Bruno se zagleda u nju. “Morao je, bio je priviđenje.”

“Uopšte nije tako. Zašto nije moglo da nam se pričini da nešto udara u sferu? Ako pretpostavimo da to nije bilo priviđenje?”

“Kada se neki predmet sledeći put pojavi, možda će i udariti”, reče Lija.

Klovis se nasmeja. “Ta ti je dobra. Šta bi se desilo kada bi udario, pitam se? A da nije iluzija?”

Svi pogledaše u Bruna, tražeći odgovor. Posle nekoliko trenutaka, on reče: “Pretpostavljam da bi se sfera rasprsla i da bismo svi bili bačeni u svemir. Prosto ne mogu da zamislim kako bi to bilo. Bili bismo... Više nikada ne bismo videli jedno drugo, niti bilo koga, niti bilo šta drugo, ne bismo bili ništa više od jedne nesvesne grudve koja zauvek pluta svemirom. Izgledi da se to ...”

“Vredelo bi, samo da se otarasimo razgovora s tobom”, reče Klovis, ponovo prijateljski raspoložen sada kada se Bruno snuždio. “Hajde za promenu da budemo praktični. Koliko će ti trebati da danas popodne obaviš svoje analize? Mnogo toga treba da se pošalje Bazi, a ja neću moći da ti pomognem.”

“Jedan čas, možda, pošto obavim završne testove.”

“Zašto bi uopšte radio testove? Sfera je bila u savršenom položaju kada smo ju-tros završili.”

“Srećom.”

“Zaista srećom. Još jedna promenljiva, i možda bi nam bilo nemoguće.”

“Da”, reče Bruno odsutno. Onda ustade tako naglo da se ostalo troje trgoše. “Ali nije nam bilo nemoguće, zar ne? Nije se pojavila još jedna promenljiva, je li tako? Nije baš dotle došlo, do nečega sa čime ne bismo mogli da izađemo na kraj.”

Niko ne progovori.

“Izvinite me, moram da budem sam.”

“Ako Bruno nastavi ovako”, reče Klovis dvema ženama, “Baza će nam poslati odmenu ranije nego što očekujemo.”

Majri je pokušala da iz glave odagna misli o Brunovom neobičnom ponašanju kada je, pola sata kasnije, sela da radi na svojoj priči. Dok je odlazio od stola, izraz na njegovom licu bio je takav da nije mogla da ga imenuje. Uzbuđenje? Negodovanje? Iznenadenost? To je najpribližnije — neka vrsta trajne iznenadenosti. Pa, sigurno će, budući da je to Bruno, početi da objašnjava za večerom. Požele da je on prijatniji, jer zaista dobro razmišlja.

Odagnavši konačno sliku Brunovog lica iz misli, ona poče iznova da čita stranu rukopisa na kojoj je radila kada su je krici prekinuli prethodnog popodneva. Beše to deo jedne teške scene, u kojoj žena slučajno sreće muškarca koji ju je imao deset godina ranije, samo što je otežavajuća okolnost to što je u tom trenutku u društvu muškarca koji je sada ima. Scena se dešava u jednoj niši za ručavanje u jednom velikom gradu.

“Odlazi”, reče je Volski, “ili ću te udariti.”

Norbu se nasmeja na neprijatan način. “Šta bi time postigao? Irmi se više dopadam ja nego ti. Ti si prijatniji, nema sumnje, ali joj se ja više dopadam. Jasnije se seća kako sam je ja imao pre deset godina nego kako si je ti imao sinoć. Ja dobro razmišljam, što je bolje nego ma koja količina prijatnosti.”

“Ona obrokuje sa mnom”, reče Volski, upirući prstom u hladnu hranu i pića pred njima. “Zar ne, Irmi?”

“Da, Irmi”, rekao je Norbu. “Moraš da odabereš. Ako ne možeš dati obojici da te imaju, moraš da ka- 378

žeš koji ti se od nas dopada više.”

Irmi pređe pogledom od jednog muškarca do drugog. Među njima je postojala tolika razlika da joj je bilo teško da počne da bira: jedan prijatniji, drugi bolje razmišlja, jedan mršav, drugi punačak. Zaključila je da je važnije biti prijatan. Bilo je to važnije — bolje na svaki način koji je zaista bitan. Ona reče: “Odabraću Volskija.”

Norbu je izgledao iznenađen i ožalošćen. “Mislim da si pogrešila.”

“Sada bi mogao i da odeš”, reče Volski. “Ila te čeka.”

I Irmi se osećala ožalošćeno. “Zbogom, Norbu”, reče ona.

Majri se nasmeja u sebi. Dobro je, čak i bolje nego što je mislila — nema potrebe da se unutar sopstvenog uma bude skroman. Ona mora da je pravi pisac, uprkos Brunovom ruganju; kako bi inače uspela da izmisli ove likove, koji su toliko drugačiji od svih koje poznaje, i da ih onda smesti u situaciju toliko izvan sopstvenog iskustva? Jedina stvar oko koje nije bila sigurna jeste da li je možda preneglasila onaj deo o osećanjima, ili se njime bavila suviše dugo. Možda je ožalošćeno malo prejako; ona ga zameni sa *žalosnija nego ranije*. Izvrsno: sada je prisutna baš prava nijansa suzdržanosti usred svih tih osećanja. Zaključila je da bi mogla da završi scenu u nekoliko redova.

“Verovatno ćemo se videti na nekom koktelu”, reče Volski, napisa ona, a potom podiže pogled mršteći se, pošto se oglasilo zvonce na njenim vratima. Ona pređe preko svoje majušne sobe u obliku klina — njen zadnji zid je bio deo spoljnog zida sfere, ali nije imao okno — otključa bravu i zateče Bruna na vratima. Disao je teško, kao da je žurio, ili dizao težak teret, a ona opazi sa odbojnošću kapljice znoja na njegovoj debeloj koži. On se progura pored nje i sede, otvorenih usta, na njen krevet.

“Šta je bilo?” upita ona zlovoljno. Popodne je bilo vreme za privatnost, osim ako drugačije nije bilo dogovoreno za ručkom.

“Ne znam o čemu se radi. Mora da sam se razboleo.”

“Razboleo? Nemoguće. Samo se ljudi na Zemlji razboljevaju. Niko se nikad ne razboljeva na stanicama. Baza nam je tako rekla. Bolest prouzrokuju ...”

“Ne verujem u neke stvari koje Baza govori.”

“Ali kome možemo da verujemo ako ne verujemo Bazi?”

Bruno očigledno nije čuo njeno pitanje. On reče: “Morao sam da dođem tebi — Lija ne valja za ovo. Molim te, daj mi da ostanem sa tobom, imam toliko toga da ka-
žem.”

“Uzaludno je, Bruno. Klovis je onaj koji me ima. Mislila sam da razumeš da ja ...”

379 “Nije to ono što hoću da kažem”, reče on nestrpljivo. “Razmišljanje je ono za šta si mi ti potrebna. Iako je ono povezano sa onim drugim, s posedovanjem. Ne očekujem da ćeš to shvatiti. I sâm sam tek počeo to da shvatam.”

Majri uopšte nije shvatala ovaj poslednji deo. “Razmišljanje? Razmišljanje o čemu?”

On se ugrize za usnu i zatvori oči na trenutak. “Slušaj ovo”, reče. “Analizator mi je pokrenuo mozak. Skoro svaki drugi dan se kvare. A i kompjuter, brojači, odbojnici, skeneri i ostalo — i oni se stalno kvare, kao i njihovi izvori energije. Ali ne i prečišćavač, ili rekonstitutor tečnosti ili aparati za uzgajanje voća i povrća, ili grejači, ili glavni izvor energije. Zašto?”

“Pa, manje su složeni. Kako da se pokvari aparat za uzgajanje voća? Rezervoar sa hemikalijama i rezervoar sa vodom, to je sva njegova mudrost. Pitaj Liju o tome.”

“Dobro. Probaj onda da odgovoriš na ovo. Čudna dešavanja. Ako su to priviđenja, zašto su uvek izvan sfere? Zašto ih nikad nema unutra?”

“Možda ih ima”, reče Majri.

“Nemoj. To ne želim. To mi se ne bi dopalo. Želim da sve ovde unutra bude stvarno. Da li si ti stvarna? Moram da verujem da jesi.”

“Naravno da sam stvarna.” Sada je već bila sasvim zbunjena.

“A to je zaista bitno, zar ne? Veoma je važno da si ti stvarna, i sve ostalo unutar sfere. Ali reci mi: šta god da izaziva ova dešavanja mora da je prilično moćno ako može naše instrumente i naša čula da zavara toliko potpuno i sa takvom doslednošću, pa opet ne može da učini ništa — to jest ništa što bismo mi prepoznali kao čudno — unutar ove sićušne čelične ljuštore. Zašto?”

“Pretpostavljam da ima svoja ograničenja. Trebalo bi da nas to raduje.”

“Da. U redu, sledeća stvar. Sećaš li se kada sam probao da sedim u dnevnoj sobi posle ponoći i da ostanem budan?”

“To je bilo budalasto. Niko ne može da ostane budan posle ponoći. Pravila službe su povodom tog pitanja bila potpuno jasna.”

“Da, bila su, zar ne?” Bruno kao da je pokušavao da se nasmeši. “Sećaš li se kad sam ti rekao da ne mogu da objasnim zašto sam, kao i obično, bio u svom krevetu kada nas je probudila muzika — sećaš se velike muzike? I — a ovo je ono što me zaista kopka — sećaš li se kako smo se svi za doručkom složili da je život u svemiru sigurno tako uticao na nas da je spavanje u određeno vreme postalo automatski mehanizam? Sećaš li se toga?”

“Naravno da se sećam.”

“Dobro. Dva pitanja, onda. Da li ti se čini da je to uverljivo objašnjenje? Ta vrsta potpunog samoslovljavanja kod svih četvoro nas posle... izvesnog, ne mnogo velikog broja meseci?”

“Ne kad to tako predstaviš.”

“Ali svi smo se složili oko toga, zar ne? Bez oklevanja.”

Majri se vrpeljila, oslonjena o bočni zid. On je bio neprijatan na nov način, zbog čega je želela da ga prekine u priči čak i dok je mislio najbolje što je mogao. “Šta je tvoje drugo pitanje, Bruno?” Sopstveni glas joj zazvuča neobično.

“A, i ti to osećaš, zar ne?”

“Ne znam šta hoćeš da kažeš.”

“Mislim da ćeš uskoro znati. Pokušaj sa mojim drugim pitanjem. Noć muzike je bila pre mnogo vremena, tek pošto smo stigli ovamo, ali je se ti sećaš jasno. Kao i ja. Pa ipak, kad pokušam da se setim šta sam radio samo par meseci ranije, na Zemlji, kako sam dovršavao svoj život tamo i spremao se za ovo, sve mi je neodređeno i zamagljeno. Ništa se ne izdvaja.”

“Sve to je tako daleko.”

“Možda. Ali se sećam puta prilično jasno, a ti?”

Majri zadrža dah. Osećam se iznenađeno, reče sebi. Ili nešto nalik tome. Osećam se onako kako je izgledalo da se oseća Bruno kada je otišao od stola za ručavanje. Ona ne reče ništa.

“Sad to stvarno osećaš, zar ne?” Pomno ju je posmatrao svojim uskim očima. “Probaću da to opišem. Iznenadjenje koje traje i traje. Zbunjenost. Simptomi fizičke iscrpljenosti i napregnutosti. A iznad svega neka... neka vrsta nelagodnosti, samo unutar uma. Kao da ti je oštar predmet prislonjen uz neki osetljiv deo tela, osim što se to dešava u tvome umu.”

“O čemu to govoriš?”

“Imam poteškoća da to izrazim.”

Zvučnik iznad vrata se uz jedno “klik” uključio, i Klovisov glas reče: “Pažnja. Čudno dešavanje. Okupite se odmah u dnevnoj sobi. Čudno dešavanje.”

Majri i Bruno prestadoše da zure jedno u drugo i požuriše napolje niz uzak hodnik. Klovis i Lija su već bili u dnevnoj sobi i gledali su kroz okno.

Na prvi pogled, samo par stopa od stakla tvrdog poput čelika, osvetljene nekim nevidljivim izvorom svetlosti, nalazile su se dve plutajuće prilike. Detalji njihovih tela su bili izvanredno vidljivi, pa je četvorka unutar sfere mogla bez teškoća da razazna svaki nabor na goljoj koži dveju karikatura nalik ljudima koje su bile izložene njihovom detaljnom posmatranju; ovoj pretpostavci je dodatnu težinu davala spora rotacija tog para, usled koje se svaki njihov deo mogao osmotriti. Osim zakržljale kose koju su imali na zatiljku, bili su bez dlaka. Udovi su im izgledali skraćeno zbog ugla gledanja, i nisu imali uobičajeno suženje kod zglobova, a trbusi su im štrčali. Jedno biće imalo je muške osobine, a drugo ženske, ali ni u jednom slučaju one nisu bile potpune. Iz obeju otvorenih, vlažnih, drhtavih, bezubih usta dopiralo je glasno, jasno vikanje, tona višeg od bilo čega što bi oni unutar sfere mogli proizvesti, i nepoznatog emotivnog raspona.

381

“Pa, zanima me koliko će ovo potrajati”, reče Klovis.

“Da li вреди isprobati odbojнике na njima?” upita Lija. “Šta kaže radar? Da li ih vidi?”

“Idem da pogledam.”

Bruno okrenu leđa oknu. “Ne dopadaju mi se.”

“Zašto?” Majri opazi da se on opet znoji.

“Podsećaju me na nešto.”

“Na šta?”

“Pokušavam da se setim.”

Ali iako je Bruno nastavio do kraja tog dana da misli sa takvom očiglednom ozbiljnošću da se čak i Klovis trudio koliko je mogao da pomogne sugestijama, nije bio nimalo bliži rešenju kada su se, po navici, rastali u pet minuta do ponoći. A kada mu je, nekoliko puta u narednih par dana, Majri pomenula popodne sa karikaturnama, pokazao je malo zanimanja za to.

“Bruno, ti si neverovatan”, reče ona jedne večeri. Šta se dogodilo sa onim tvojim čudnim osećanjima koja si sa onakvom žustrinom pokušavao da mi opišeš neposredno pre nego što nas je Klovis pozvao u dnevnu sobu?”

On sleže uskim ramenima na svoj skoro devojački način. “O, ne znam šta mi je bilo”, reče on. “Verovatno sam samo bio ljut na onaj prokleti analizator, i na to što se stalno kvario. U poslednje vreme je mnogo bolje.”

“I sve one stvari o kojima si razmišljao.”

“To je bilo potpuno traćenje vremena.”

“Nije valjda.”

“Da, slažem se sa Klovisom, prepustimo Bazi da o svemu razmišlja.”

Majri je bila razočarana. Kad je čula kako se Bruno odriče svoga zadatka da razmišlja, učinilo joj se da je to kraj nečega. Ovo osećanje je bilo snažno naglašeno kada se, nešto kasnije, začulo obaveštenje preko zvučnika u dnevnoj sobi. Bez ikakvog uvoda, osim uobičajenog “klik” koje je pratilo uključivanje, neki nepoznat glas reče: “Molim za vašu pažnju. Preko vašeg razglasa govori Baza.”

Svi pogledaše uvis veoma iznenađeno, posebno Klovis, koji žurno reče Brunu: “Je li to moguće?”

“O, da, vršili su oglede”, odgovori Bruno jednako žurno.

“Možda je ironično”, nastavi glas, “da je prvi signal koji smo uspeli da vam pošaljemo na ovaj način takođe i poslednji koji ćete uopšte dobiti od nas. Održavanje svemirskih stanica je već neko vreme nerentabilno, pa je doneta odluka da se one potpuno ukinu. Stoga više nećete podnositi nikakve izveštaje, to jest, naravno, možete nastaviti sa tim, samo što treba da shvatite da ih niko neće slušati. U mnogim slučajevima se, na sreću, pokazalo da je moguće urediti da se posade stanica pakupe i vrate na Zemlju; u drugim, koji zahtevaju putovanja u dalje kraljeve galaksije, utrošak vremena i truda bi bio isuviše veliki. Žao mi je što moram da vam kažem da je vaša stanica jedna od ovih drugih. Stoga, nikada nećete biti odmenjeni. Svi mi ovde uvereni smo da ćete na ovu novu situaciju reagovati časno i umešno.

Pre nego što poslednji put prekinemo komunikacije, želim da vam objasnim još nešto. To uključuje i jedno obaveštenje koje bi se moglo pokazati toliko nedobrodošlim da vam ga krajnje nevoljno saopštavam. Moje su kolege, pak, insistirale na stanovištu da ljudi u nevolji u kakvoj ste vi zaslužuju da čuju celu istinu o njoj. Moram vam, dakle, reći da, suprotno ranijim informacijama koje smo vam poslali, nismo primili ni sa jedne druge stanice nikakve izveštaje čiji sadržaj i u najmanjim pojedinostima liči na vaše opise čudnih dešavanja kojima tvrdite da ste prisustvovali. Ova obmana je smatrana neophodnom da bi se održao vaš moral, ali vreme obma-

na je prošlo. Vi ste jedinstveni, a u šarenilu čovečanstva to nije mala počast. Budite ponosni na nju. Zbogom zauvek.”

Sedeli su, ne govoreći ništa, do pet minuta pre ponoći. Ma koliko da se trudila, Majri je bilo nemoguće da zamisli njihovu budućnost, a ni idućeg jutra nije imala više uspeha. To je bilo sve vreme koje je bilo ko od njih imao na raspolaganju da prihvati njihovu večnu izolaciju, jer je do podneva počela potpuno nova faza čudnih dešavanja. Majri i Lija su pripremale ručak u kuhinji kada se Majri, otvarajući kredenac gde su stajali sudovi, suočila sa jednim pljosnatim, crvenkastim stvorenjem sa mnogo nogu i parom klešta nejednake veličine. Ispustila je uzdah, skoro krik, od zaprepašćenja.

“Šta je bilo?” reče Lija žurno prilazeći, a potom, visokim glasom: “Je li živo?”

“Mrda se. Pozovi muškarce.”

Dok ostali nisu stigli, Majri je prosto zurila u njega. Shvatila je da joj donja usna drhti na neobičan način. Sada i *unutra*, stalno je razmišljala. Ne samo spolja. *Unutra*.

“Daj da pogledam”, izusti Klovis. “Shvatam. Dodajte mi neki nož, ili tako nešto.” On kucnu stvorenje, što proizvede tup zvuk, poput udaranja po kosti. “Pa, u svakom slučaju, deluje kako na čulo dodira, tako i na čula sluha i vida. Celovito priviđenje. Ako to i jeste.”

383

“Mora biti”, reče Bruno. “Zar ga ne prepoznaješ?”

“Odnekud mi je poznato. Valjda.”

“Valjda? Hoćeš da kažeš da ne prepoznaješ raka kad ga vidiš?”

“O, naravno.” Klovis je izgledao blago smeteno. “Sad se sećam. Životinja sa Zemlje, zar ne? Živi u vodi. Tako da mora biti iluzija. Rakovi ne mogu da putuju svemirom, koliko ja znam, a čak i da mogu, bilo bi im teško da se probiju kroz oplatu sfere.”

Njegov razložni glas i način govora pomogli su Majri da se oporavi od zaprepašćenja, tako da je baš ona predložila da raka bace niz cev za otpad. Za ručkom ona reče: “Ovo je bilo izvanredno konkretno priviđenje, zar ne? Pitam se kako je izvedeno.”

“Nema svrhe da se pitamo o tome”, reče joj Bruno. “Kako ćemo ikada saznati? A i šta bi nam to znanje koristilo, ako ikada i saznamo?”

“Znati istinu ima svoju vrednost.”

“Ne razumem te.”

Lija baš tada uđe sa kafom. “Onaj rak se vratio”, reče ona. “Ili je tamo neki drugi, ne razlikujem ih.”

Još rakova, ili prikaza istih, ukupno jedanaest, pojavljivalo se u razmacima tokom čitavog dana. Činilo se, kako je to Klovis rekao, da tehnika proizvodnje priviđenja ima svoja ograničenja, utoliko što niko nije video kako se rak doista materijalizuje: novi pridošlica bi bio "otkriven" ispod kreveta ili iza klupe ili aparata. Sa druge strane, intenzitet proizvedenog priviđenja je bio veoma veliki, kako su se svi složili pošto je Majri, bacajući osmog raka u cev, bila ugrizena za prst, osetila bol i izgubila nekoliko kapi krvi.

"Još jedna novost", reče Klovis. "Iluzorni fizički proces izveden na telu jednog od nas. Postaju sve bolji."

Idućeg jutra su se pojavili insekti. Otkriveno je da je glavna soba sa aparatima prepuna nečega što su prepoznali, opet na Brunov podsticaj, kao bubašvabe. Do ručka je u svim glavnim sobama bilo leptirica i letećih buba, dok je jedan broj velikih muva postao primetan predveče. Svu pažnju su počeli da posvećuju izbegavanju ovih stvorenja u što je moguće većoj meri. Dan je prošao a da Klovis nije tražio od Majri da pođe sa njim. To se nikada ranije nije dogodilo.

Sledećeg jutra se ukazao novi problem, pošto je Lija objavila da u vrtu više nema voća i povrća — u svakom slučaju, barem onog dostupnog njenim čulima. Klovis je rečima izrazio osećanja svih njih kada je rekao: "Ako je ovo priviđenje, delotvorno je poput stvarnosti, jer isto je imati voće i povrće koje se ne može naći i nemati ga uopšte."

384

Za večernji obrok su potrošili svu hranu koju su imali. Neposredno posle dva časa ujutro Majri je probudio Klovisov glas koji je preko zvučnika objavljuvao: "Pažnja svima. Čudno dešavanje. Okupite se odmah u dnevnoj sobi."

Još je bila na putu ka tamo kada je postala svesna novog svojstva tišine na koju je bila naviknuta. Bila je to jedna dublja tišina, kao da je prestao neki zvuk na samom pragu čujnosti. Pod nogama je osećala nepoznate vibracije.

Klovis je stajao pored okna, gledajući kroz njega sa zanimanjem. "Gledaj ovo, Majri", reče on.

Na udaljenosti koju nije bilo moguće odrediti postao je vidljiv jedan izduženi pravougaonik svetlosti, oko jednog stepena u širinu i možda dva i po puta viši. Svetlo je bilo sličnog svojstva kao i ono koje je osvetljavalo unutrašnjost sfere. Ponekad bi zatreperilo.

"Šta se dešava?" upita Majri.

"Ne znam, tek se pojavilo." Pod ispod njih žestoko zadrhta. "To me je probudilo, jedan od tih tresaka. A, tu si, Bruno. Šta ti misliš o ovome?"

Brunove velike oči se još više raširiše, ali on ne reče ništa. Trenutak kasnije stiže Lija i pridruži se grupi koja je čutke stajala pred oknom. Još jedna vibracija zatre-

se sferu. Neka posuda u kuhinji pade na pod i razbi se. Tada Majri reče: “Vidim nešto poput stepeništa koje vodi nadole sa donje ivice svetla. Tri ili četiri stepenika, možda više.”

Tek što je ona to izgovorila, pred njima se pojavila jedna senka, koju je pravougaonik svetla bacao na neku površinu koju niko od njih nije mogao da prepozna. Senka im se činila neiskazivo ogromnom, ali je nesumnjivo bila senka čoveka. Trenutak kasnije se pojavio i čovek, oivičen svetlošću, i sišao niz stepenice. Još trenutak ili dva, i bio je očigledno udaljen samo par stopa od okna, posmatrajući ih, dok su njihova svetla obasjavala gornju polovinu njegovog tela. Bio je to muškarac čvrste građe, i nosio je sivu jaknu od uniforme i metalni šlem. Preko ramena mu je bio obešen predmet koji se mogao raspoznati kao nekakva puška. Dok ih je on posmatrao, još dve prilike, slično odevene, siđoše niz stepenice i pridružiše mu se. Nastade kratka pauza, a onda se on pomeri iz njihovog vidokruga na njihovu desnu stranu, čineći to uz držanje nekoga ko se kreće po ravnoj površini.

Niko od četvoro ljudi unutar sfere nije progovorio niti se pokrenuo, čak ni na zvuk povlačenja teških reza u delu zida neposredno ispred njih, čak ni kada se ceo taj deo udaljio od njih poput vrata koja se otvaraju napolje, a trojica muškaraca ušla u sferu. Dvojica od njih bili su skinuli puške sa ramena.

385 Majri se setila jedne prilike, pre više nedelja, kada se uspravila iz sagnutog položaja i žestoko udarila glavom u donju ivicu vratanaca jednog kredenca koja je Lija slučajno ostavila otvorena. Osećaj koji je Majri sada iskusila beše sličan, osim što nije bilo posebnih fizičkih opažaja. Još jedno sećanje, mnogo bleđe, pojavilo se negde u dubinama njenog uma: neko je jednom pokušao da joj objasni sličnost između izvesnog mentalnog stanja i telesnog opažaja neugodnosti, a ona nije razumela. Sećanje brzo izblede.

Čovek koga su prvog videli reče: “Zavrnite svi rukave.”

Klovis podiže pogled ka njemu sa manje radoznalosti nego što je pokazivao kada mu se Majri prvi put pridružila kod okna, par minuta ranije. “Ti si iluzija”, reče on.

“Ne, nisam. Zavrnite rukave, svi.”

Posmatrao ih je pomno dok su izvršavali zapovest, postajući nestrpljiv zbog sporstosti njihovih kretnji. Drugi, mlađi muškarac, čija je puška bila skinuta sa ramena, reče: “Nemoj biti strog prema njima, Alene. Nemamo pojma kroz šta su prošli.”

“Neću da rizikujem”, reče Alen. “Ne posle one gomile na drveću. Ovo je za vaše sopstveno dobro”, nastavi, obraćajući se četvorki. “Budite sasvim mirni. U redu, Daglase.”

Treći čovek pristupi, noseći nešto što Majri prepozna kao špric za injekcije. On je čvrsto uhvati za golu ruku i dade joj injekciju. Odjednom joj se osećanja prome-

niše, i mada je u njenom umu još postojala nelagodnost, ni ovo niti išta drugo više nije izgledalo bitno.

Posle izvesnog vremena začu kako mladi muškarac kaže: “Sada možete spustiti rukave. Budite sigurni da vam se ništa loše neće desiti.”

“Pođite sa nama”, reče Alen.

Majri i ostali krenuše za trojicom muškaraca i izađoše iz sfere, preko prljavog poda koji je mogao biti načinjen od betona i popeše se uz stepenice, udaljene možda desetak metara. Ušli su u hodnik sa veštačkim osvetljenjem, a potom u sobu u koju se u potocima izlivala sunčeva svetlost. U sobi beše dvadesetoro ili tridesetoro ljudi, od kojih su neki nosili sive uniforme. Katkad bi se zidovi zatresli kao što je činila i sfera, ali uz pratnju udaljenih eksplozija. Iz daljine su takođe povremeno dopirali uzvici.

Začu se jak Alenov glas: “Hajde da probamo da uvedemo malo reda. Daglese, tražiće od tebe da se pozabaviš onom gomilom u rezervoaru. Usađeno im je da veruju da imaju urođene osobine morskih stvorenja, pa bi bilo bolje da im daš injekciju koja će ih potpuno obeznaniti. Holms baš sada prazni rezervoar. Idi sad. A ti, Džejmse, pazi na ovu grupu dok ja ne saznam nešto više o njima. Voleo bih da se pojave oni psihijatri — mi ovde samo tumaramo u mraku.” Alenov glas se udalji. “Naredniče — odvedite ovo petoro odavde.”

“Kuda, gospodine?”

“Ne zanima me kuda — samo dalje odavde. I pazite na njih.”

“Svima su date injekcije, gospodine.”

“Znam, ali pogledaj ih, više nisu ljudska bića. A nema ni svrhe razgovarati sa njima, bili su lišeni govora. Zato su i postali ovakvi. A sad ih vodi, odmah.”

Majri polako pogleda Džejmsa, mladića koji je stajao blizu njih. “Gde smo mi?” upita ona.

Džejms je oklevao. “Naređeno mi je da vam ne kažem ništa”, reče on. “Trebalo bi da sačekate dok ne stigne tim psihologa da vas pregleda.”

“Molim vas.”

“U redu. Valjda vas ovo neće povrediti. Vas četvoro i jedan broj drugih grupa ste bili predmet raznih eksperimenata. Ova zgrada je deo Specijalne istraživačke stanice za socijalno staranje broj 4. Ili, bolje reći, bila je. Vlast koja ju je osnovala više ne postoji. Uklonila ju je revolucionarna vojska čiji sam ja pripadnik. Morali smo da se pod vatrom probijemo ovamo, a borbe još traju.”

“Znači da uopšte nismo bili u svemiru.”

“Ne.”

“Zašto su nas terali da poverujemo da jesmo?”

“Još ne znamo.”

“A kako su to radili?”

“Neki novi oblik duboke hipnoze, čini se, koja je verovatno bila obnavljana u pravilnim razmacima. Plus raznorazni aparati za stvaranje priviđenja. Još radimo na tome. Mislim da je to dovoljno pitanja za sada. Najbolje što možete da uradite je da sednete.”

“Hvala vam. A šta je to hipnoza?”

“O, pa naravno, uklonili su vam znanje o tome. Sve će vam biti objašnjeno kasnije.”

“Džejmse, dođi da vidiš ovo”, pozvao je Alenov glas. “Ne razumem ga baš najbolje.”

Majri pođe malo za Džejmsom. Usred graje glasova, od kojih su neki govorili jezike koji joj nisu bili poznati, dok drugi nisu govorili nikakve jezike, začula je Džejmsa kako pita: “Da li je ovo pravi dosije? Eliminacija straha?”

“Mora biti”, odgovori Alen. “Evo poslednjeg punog unosa. *Uklanjanje Bruna Vi zamenom Brunom VI izvršeno, zajedno sa usklađivanjem sećanja ostala tri subjekta. Memorandum Pripremom centru: izbeći ponavljanje tipa ličnosti V sa izraženom radoznalošću. Počeo je da provaljuje šemu, a? Pitam se šta su uradili sa njim.*”

“Preko puta je psihijatrijska bolnica koju još uvek istražuju, možda je tamo.”

387 “Zajedno sa Brunima od I do IV, nema sumnje. Ostavi to za sada. *Evo. Procedure: pretposlednja faza. Potpuno uklanjanje bezuslovnog poverenja: presecanje komunikacija, potpuno poricanje mogućnosti za promenu, usađivanje sindroma “jedinственosti”, demonstriranje narušivosti okoline, na pomolu kriza koja se ne može pojmiti (lišavanje hrane). Razumem taj poslednji deo. Ma da, ne deluju izgladnelo.*”

“Možda su tek počeli sa tim.”

“Nahranicemo ih za koji minut. Pa, ja ovo još uopšte ne shvatam, Džejmse. *Reakcije. Malo promena. Slabo reagovanje. Ubrzano osiromašenje emotivnog života i njegovog rečnika: uporedite deo romana koji je napisala Majri VII sa priložima prethodnica. Prognoza: dalje gubljenje osećanja: katatonična apatija: neuspeh eksperimenta. To je, barem, utešno. Ali kakve sve ovo veze ima sa eliminacijom straha?*”

Iznenada prestadoše da razgovaraju i Majri pogleda u pravcu u kome su oni zureli. Vrata su se otvorila, a muškarac po imenu Daglas je nadzirao ulazak jednog broja drugih ljudi, od kojih je svaki pridržavao ili nosio po jednu ljudsku priliku umotanu u ćebe.

“Ovo mora da je ona gomila iz rezervoara”, reče Alen ili Džejms.

Majri je posmatrala dok su oni u ćebadima položeni što je udobnije bilo moguće na klupe ili na pod. Jedan od njih je, pak, ostao potpuno umotan u svoje ćebe i na njega nije obraćana pažnja.

“Gotov je, zar ne?”

“Šok, nažalost.” Daglasov glas je podrhtavao. “Ništa nismo mogli da učinimo. Možda nije trebalo...”

Majri se saže i zadiže ivicu ćebeta. Ono što je videla beše mnogo neobičnije od svega što je iskusila u sferi. “Šta je sa njim?” upita ona Džejmsa.

“Šta je sa njim? Samo da znaš, može se umreti od šoka.”

“Može se šta?”

Majri je, zureći u Džejmsa, bila svesna da mu se lice izobličilo od mešavine osećanja. Jedno od njih beše razumevanje: sva ostala je bilo bolno posmatrati. Behu to prikazi onoga što je i sama osećala. Vid joj se pomračiti i ona istrča iz sobe, natrag putem kojim su došli, niz stepenice, preko poda, natrag u sferu.

Džejmsu nije bio poznat tamošnji raspored soba pa nije stigao do nje pre nego što je podigla rukopis romana, privila ga sebi na grudi prekrštenim rukama i pala na svoj krevet, kolena podignutih sve dokle su mogla da dosegnu, glave spuštene kao pre njenog rođenja, događaja o kome nije znala ništa.

Još je bila u istom položaju kada je, nekoliko dana kasnije, nečije teško telo selo pored nje. “Majri. Mora da znaš ko je ovo. Otvori oči, Majri. Izađi odatle.”

Pošto je to rekao istim nežnim glasom nekoliko stotina puta, ona zaista i otvori oči. Nalazila se u dugačkoj sobi visoke tavanice, a pored nje je bio jedan debeli muškarac blede kože. Podsećao ju je na nešto u vezi sa svemirom i razmišljanjem. Ona čvrsto zatvori kapke.

“Majri. Znam da me se sećaš. Otvori oči ponovo.”

Žmurila je dok je on nastavio da priča.

“Otvori oči. Ispravi telo.”

Nije se micala.

“Ispravi telo. Majri, volim te.”

Stopala joj polako skliznuše niz krevet a glava joj se podiže...

Izvor: Kingsley Amis, “Something Strange”, Groff Conklin (ed.),
Possible Tomorrows, Coronet Books, London, 1973, str. 57-74.